



<https://sppl.ui.ac.ir/?lang=en>

Spatial Planning

E-ISSN: 2476-3357

Document Type: Research Paper

Vol. 15, Issue 2, No.57, 2025, pp. 71- 94

Received: 20/10/2024

Accepted: 05/04/2025

Application of Jane Jacobs' Theory in the Analysis of the Borders of Territory Monitoring in Urban Spaces from Citizens' Points of View in Bandar Abbas

Amirhamzeh Shahbazi  *

Assistant professor, Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Geography and Environmental Planning,
University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran
amir_sh@gep.usb.ac.ir

Esmail Zakeri Minabi

Ph.D. student in Geography and Urban Planning, Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Geography and
Environmental Planning, University of Sistan and Baluchistan, Zahedan, Iran
ezakerimnabi@gmail.com

Alireza Shahbazi

Assistant professor, Department of Geography, Faculty of Humanities, University of Zabol, Zabol, Iran
a.shahbazi@uoz.ac.ir

Abstract

This research explored the social and cultural dimensions of monitoring urban spaces with a particular focus on the mental approaches and behavioral patterns of citizens in Bandar Abbas, Iran. Upon utilizing a descriptive and analytical methodology, data were collected through surveys from a diverse population aged 15 years and older, employing a 2-stage random sampling method involving 385 respondents. The findings revealed significant variations in how citizens perceived their monitoring territories influenced by factors, such as literacy, gender, age, and residency history. While Jane Jacobs highlighted the importance of physical presence in promoting urban safety, this study suggested that the desire to monitor public spaces was shaped by a range of social, economic, and psychological factors. The research underscored the complexity of urban surveillance, indicating that effective monitoring extended beyond spatial design to encompass the diverse experiences and backgrounds of citizens. Recommendations included adopting a pathological approach to analyze norm-breaking behaviors and enhance community engagement in urban safety initiatives.

Keywords: Urban Spaces, Social Interaction, Monitoring, Behavioral Patterns, Cultural Beliefs, Bandar Abbas, Jane Jacobs, Public Safety, Citizen Engagement, Survey Methodology.

*Corresponding Author

Shahbazi, A. , Zakeri Minabi, E. and Shahbazi, A. (2025). The application of Jane Jacob's theory in the analysis of the borders of territory monitoring in urban spaces from the point of view of Bandar Abbas citizens. *Spatial Planning*, 15 (2), 71 - 94 .

2476-3357 © The Author(s).

Published by University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>).



10.22108/sppl.2025.142888.1808

Introduction

Social interaction in urban spaces serves as the foundation of community life and understanding the mechanisms of monitoring within these environments is a key focus of contemporary research. This issue can be examined from at least two perspectives:

1. Physical and Spatial Perspective: This viewpoint emphasizes urban design requirements and the physical characteristics of spaces.

2. Social and Cultural Perspective: This approach considers the mental frameworks, cultural beliefs, and behavioral patterns of citizens.

The current research specifically targeted the second perspective, aiming to evaluate monitoring and surveillance in urban spaces through the lens of citizens' cultural beliefs and mental approaches. The study sought to identify and analyze the mental boundaries and functional areas of monitoring that manifested in citizens' behavioral patterns. Furthermore, it aimed to explain the social, economic, and spatial factors that influenced these mental approaches and defined the boundaries and functional territories of urban monitoring. According to Jane Jacobs, when people are actively present in public spaces and engage with one another, security and social order emerge naturally. Vibrant streets come alive and become dynamic and safe through the presence of vendors, residents, and pedestrians. Jacobs argued that the concept of "eyes on the street"—the watchful gaze and presence of people in public spaces—serves as one of the most effective tools for enhancing urban security. Thus, from her perspective, urban safety cannot rely solely on police presence or formal monitoring tools. Instead, the diversity of land use and a high level of pedestrian activity, which facilitate informal natural monitoring, are crucial features for ensuring the safety of neighborhoods.

Materials & Methods

This research employed a practical, descriptive, and analytical methodology for data collection, utilizing a survey method with a custom-designed questionnaire. The target population consisted of citizens of Bandar Abbas aged 15 years and older, who were selected through a 2-stage random sampling technique, resulting in a sample size of 385 respondents. To analyze the research data, non-parametric statistical inference models were utilized. Bandar Abbas, the capital of Hormozgan Province and the largest port city in Iran, has a diverse social, administrative, economic, and national profile. The city exhibits a heterogeneous and multicultural context characterized by both modern influences and traditional customs that have persisted over time. This duality reflects the city's remarkable stability, akin to that of other major port cities worldwide. According to the 2015 census conducted by the Iran's Statistics Center, Bandar Abbas has a population of approximately 526,000 people, including various ethnic groups, such as the Baloch, native Hormozgani minorities, and many Afghan immigrants. The research revealed a complex and significant blend of citizens' attitudes, beliefs, and behavioral patterns, which defined the boundaries of their surveillance territory. Figure 2 illustrates the schematic location of the city within the province and the country.

Research Findings

The findings of this research provided crucial insights into how citizens of Bandar Abbas perceived and engaged in monitoring urban spaces:

1. Territorial Perception:

- **Urban Spaces:** 46% of citizens considered urban spaces far from their neighborhoods as part of their monitoring territory, while 66% viewed spaces close to their neighborhoods in the same light.

- **Influence of Literacy:** Among the illiterate population, 70% regarded urban spaces far from their neighborhoods as their territory compared to 90% for nearby areas. In contrast, educated individuals reported figures of approximately 50 and 70%, respectively.

2. Gender Differences:

- Contrary to expectations, a larger percentage of female respondents (63%) expressed a desire to monitor public spaces compared to 38% of male respondents, highlighting a significant gender-based difference in monitoring behavior.

3. Impact of Age:

- The analysis revealed that age significantly influenced monitoring preferences. Middle-aged and older citizens tended to prefer monitoring spaces far from their neighborhoods, contrary to the expectation that they would favor closer oversight. The inclination to monitor such spaces decreased after age 40, reaching zero among those over 70.

4. Residency History:

- Citizens born in small towns within Hormozgan exhibited a strong desire to monitor urban spaces away from their neighborhoods (92%), while only 35% of those from larger cities shared this sentiment. Additionally,

respondents with a residence history of 11 to 30 years showed a greater tendency to monitor spaces outside their neighborhoods.

5. Statistical Validation:

- The findings were validated using Chi-Square and Somers'd statistical inference models, confirming the significance of the relationships between literacy, gender, age, and residency history in shaping monitoring behaviors.

These findings underscored the complexity of urban monitoring behaviors, suggesting that they were influenced by a multitude of social, economic, and cultural factors beyond mere spatial design.

Discussion of Results & Conclusion

The results indicated that 46% of citizens perceived urban spaces far from their neighborhoods as their monitoring territory, while 66% viewed nearby urban spaces in the same light. Among the illiterate population, 70% considered urban spaces far from their neighborhoods as their territory compared to 90% for those within or adjacent to their neighborhoods. For educated individuals, these figures were approximately 50 and 70%, respectively. This disparity highlighted a significant distinction between the perception of spaces far from neighborhoods and those close to them; notably, respondents with higher literacy levels showed increased interest in monitoring public spaces. The intensity of the desire to monitor varied considerably between distant and nearby public areas with a confirmed significant relationship between literacy and the desire to oversee spaces away from one's neighborhood. Gender also played a crucial role in monitoring preferences. Contrary to expectations that female respondents would be less inclined to monitor public spaces away from their neighborhoods due to conservative tendencies, a substantial 63% of female respondents expressed a desire to engage in monitoring compared to only 38% of male respondents. These findings were validated using Chi-Square and Somers'd statistical inference models. The analysis further revealed that age significantly influenced citizens' monitoring behaviors. Contrary to initial assumptions, middle-aged and older citizens exhibited a desire to monitor spaces far from their neighborhoods influenced by traditional values. The data showed that after age 40, the inclination to monitor such spaces gradually decreased, dropping to zero among individuals over 70 years old. This trend was confirmed by the statistical analysis. Additionally, the desire to monitor urban spaces away from the Mar neighborhood was 92% among those born in small towns in Hormozgan Province compared to just 35% among those from larger cities. Interestingly, although it was anticipated that longer residency in a neighborhood would correlate with a greater desire to monitor public spaces, the analysis revealed that only respondents with a residence history of 11 to 30 years demonstrated a higher tendency to monitor areas "away from their neighborhood". In conclusion, the findings underscored the complexity of urban monitoring behaviors, highlighting how they were shaped by various social, economic, and cultural factors, rather than by spatial design alone.

The summary indicated that, contrary to Jane Jacobs' theory, the desire to monitor urban spaces could not be solely attributed to physical and spatial structures or urban design. Instead, factors, such as citizens' occupations, literacy and education levels, age, place of birth, and residence history, along with the economic and social status of their neighborhoods, played a crucial role in shaping their attitudes toward urban monitoring. These dimensions, in conjunction with the considerations outlined by Jacobs, highlighted the complex nature of urban surveillance, which was influenced by various social, economic, and psychological factors. This research presented an innovative perspective by examining how citizens approached the monitoring and surveillance of urban spaces, as well as the social, economic, physical, and spatial factors that informed their willingness to engage in such activities. Building on Jacobs' assertion that the presence of "eyes on the street" enhanced safety and liveliness in public spaces—such as streets, parks, and squares—this study recommends a typological approach to analyze norm-breaking behaviors and the potential reactions of citizens. Such analysis could provide deeper insights into fostering safer and more vibrant urban environments.

کاربست تئوری جین جیکوب در تحلیل مرزهای پایش قلمرو در فضاهای شهری ازدیدگاه شهروندان بندرعباس

میرحمزه شهبازی* ، استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ایران

amir_sh@gep.usb.ac.ir

اسماعیل ذاکری، دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ایران

ezakerimnabi@gmail.com

علیرضا شهبازی، استادیار گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زابل، زابل، ایران

a.shahbazi@uoz.ac.ir

چکیده

تعامل اجتماعی شهروندان در فضاهای شهری شالوده زندگی شهری است. هدف از پژوهش حاضر واکاوی و تبیین انگیزه شهروندان برای پایش و نظارت بر فضاهای شهری (با توجه به شاخص‌های کالبدی، فضایی، اجتماعی و اقتصادی سطح‌بندی و تراز محله) است. داده‌های این پژوهش به صورت کاربردی (مبتنی بر روش توصیفی-تحلیلی) و به گونه پیمایشی گردآوری شده است. جامعه هدف شهروندان ۱۵ ساله و بیشتر بندرعباس بوده است. در این مطالعه از روش نمونه‌برداری تصادفی، دو مرحله‌ای استفاده و داده‌ها (با حجم نمونه ۳۸۵ واحد) با مدل‌های استنباط آماری ناپارامتریک اسپیرمن، کندال تائوسی، کروسکال والیس، سامرز دی، کای دو و ... تحلیل شده است. نتایج نشان داد که ۶۶ درصد شهروندان فضاهای شهری «دور از محله» و ۶۶ درصد فضاهای شهری «نزدیک و مجاور محله» را قلمرو پایش و کنترل خود می‌دانستند؛ اما این دو شاخص فوق برای جمعیت بی‌سواد به ترتیب ۷۰ درصد و ۹۰ درصد و برای تحصیل‌کردگان به ترتیب ۵۰ درصد و ۷۰ درصد بود. تمایل به پایش فضای شهری در میان شهروندان ساکن محله‌های با سطح خیلی بالا و محله‌های با سطح خیلی پایین به طور میانگین ۶۸ درصد و ۸۲ درصد بود. همچنین، تمایل به پایش فضای شهری دور از محله در میان متولدین شهرهای کوچک استان هرمزگان ۹۲ درصد و در میان متولدین کلانشهرها ۳۵ درصد بود. با وجود انتظار اولیه، تأهل و سابقه سکونت شهروندان با علاقه به پایش فضای شهری ارتباط معناداری نداشت. همچنین، برخلاف نظر جین جیکوب رویکرد شهروندان به پایش فضای شهری فقط تابع ساختار کالبدی، فضایی و طراحی شهری نیست، بلکه با عوامل متعددی چون سواد، سن، جنسیت، محل تولد، تأهل، فاصله تا محل زندگی، سطح و تراز اقتصادی-اجتماعی محله، قابل تبیین و توضیح است. در نهایت، نوآوری پژوهش حاضر این است تاکنون رویکرد شهروندان به پایش و نظارت بر فضای شهری و عوامل اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و فضایی تبیین‌کننده و توضیح‌دهنده «مرزهای پایش قلمرو» در هیچ پژوهشی واکاوی نشده بود.

واژه‌های کلیدی: تئوری جین جیکوب، فضاهای شهری، مرزهای پایش قلمرو و کنترل، بندرعباس

*نویسنده مسؤول

شهبازی، میرحمزه، ذاکری مینابی، اسماعیل و شهبازی، علیرضا (۱۴۰۴). کاربرد تئوری جین جیکوب در تحلیل مرزهای پایش قلمرو در فضاهای شهری ازدیدگاه شهروندان بندرعباس، *برنامه‌ریزی فضایی*، ۱۵ (۲)، ۹۴-۷۱.



مقدمه

از شالوده‌های زندگی بشر، تعامل اجتماعی و برای شهرنشینان، تعامل اجتماعی در فضاهای شهری است؛ از این رو علوم جغرافیایی، فضایی، مکانی و برنامه‌ریزان شهری در تلاش هستند که برای این نیاز شهروندان محیطی شایسته و پاسخگو فراهم کنند. نکته اساسی این است که دست‌کم باید از دو دیدگاه‌ها به این موضوع پرداخته شود: الف) ازدیدگاه عینی (کالبدی، فیزیکی و زیرساخت‌های فیزیکی هم‌پیوند آن) با مشاهده و مستندهای موجود؛ ب) ازدیدگاه ذهنی (برداشت‌ها ذهنی شهروندان با توجه به شاخص‌های اجتماعی، فرهنگی، رویکردهای ذهنی و الگوهای رفتاری آنها) با خوداظهاری خود شهروندان. آشکار است که پژوهش‌هایی در هریک از این دو حوزه نیاز است. چنانچه هدف از پژوهش حاضر بررسی زیرساخت‌های فیزیکی و کالبدی فضاهای شهری باشد، ماهیت داده‌ها، روش گردآوری، فرآیند تحلیل و ارزیابی آنها متفاوت خواهد بود؛ اما چنانچه هدف پژوهش تشخیص و تعیین مرزهای پایش، نظارت فضاهای شهری و قلمرو عملکردی این پایش و نظارت و ارزیابی میزان باورمندی شهروندان به پایش و نظارت باشد، نوع داده‌های لازم، روش جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها متمایز خواهد بود. مشخصه‌های یک محیط خوب شهری استفاده فعال از خیابان، فعالیت‌های خیابانی و ایجاد حرکت است (عبداللهی و شهداد پور، ۱۴۰۲). انواع فعالیت‌های پیاده‌روی و حضور شهروندان ارزشمند است (Jinyu, 2024). زیرا سبب ارتقای امنیت محیط می‌شود؛ از این رو نبود امنیت در مکان‌های عمومی یکی از مهم‌ترین عوامل کاهش جذابیت و عدم سرزندگی فضاهاست (Wang, 2024). جیکوب معتقد است نشانه‌های یک ناحیه شهری موفق آن است که فرد در خیابان‌های مملو از بیگانگان احساس امنیت فردی و اطمینان کند (Jinyu, 2024). این احساس اطمینان با نظارت اجتماعی طبیعی، حضور مداوم مردم در فضاهای عمومی و طراحی مناسب شهری که تعاملات انسانی را تشویق می‌کند، به دست می‌آید (Kaklauskas et al., 2021) پژوهش کنونی به دلیل هدف، معطوف به دیدگاه «ب»، یعنی دیدگاه اجتماعی، فرهنگی (رویکردهای ذهنی و الگوهای رفتاری شهروندان) است به این اعتبار که پایش و نظارت فضاهای شهری را ابتدا در باورمندی و رویکرد ذهنی شهروندان ارزیابی می‌کند و دوم، مرزهای ذهنی و قلمروهای عملکردی این پایش و نظارت را که در قالب الگوهای رفتاری شهروندان بروز می‌یابد، شناسایی و تحلیل و درنهایت، عوامل اجتماعی، اقتصادی و فضایی که توضیح‌دهنده و تبیین‌کننده رویکردهای ذهنی، الگوهای رفتاری و مرزها و قلمروهای عملکردی این پایش و نظارت است، شناسایی، تحلیل و تبیین می‌کند. سؤال اصلی این است که آیا پایش فضاهای عمومی تابع طراحی محیطی و برنامه‌ریزی کاربری اراضی است یا عوامل دیگری تبیین‌کننده رویکرد شهروندان به پایش و نظارت فضاهای شهری است؟ نوآوری پژوهش این است که تاکنون در پیشینه منتشرشده نمونه‌ای مشاهده نشد که در آن به‌طور مشخص، ازطرفی، به قلمروهای عملکردی پایش و کنترل فضای شهری (برمبنای رویکرد و باورمندی شهروندان) پرداخته و از طرف دیگر، عوامل هم‌پیوند با این باور و رویکرد تحلیل، آزمون و تبیین شده باشد.

مبانی نظری پژوهش

جین جیکوب در کتاب مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا مفهوم «چشمان خیابان» را مطرح کرد که با نگاه او به شهرها به عنوان اکوسیستم‌های زنده ارتباط نزدیک دارد (Thompson, 2024). در این مفهوم بر اهمیت حضور مردم در خیابان‌ها و فضاهای عمومی تأکید و بیان شده است که وقتی افراد در فضاهای عمومی فعالانه حضور دارند و به

یکدیگر توجه می‌کنند، امنیت و نظم اجتماعی به صورت طبیعی برقرار می‌شود (Sarwar & Khan, 2024). خیابان‌های پر جنب و جوش با حضور فروشندگان، ساکنان و عابران زنده، پویا و ایمن می‌شود (Hopman, 2024). جیکوب معتقد بود که «چشمان خیابان»، یعنی نگاه و حضور مردم در فضاهای عمومی بهترین ابزار برای افزایش امنیت است (Harumain et al., 2024). کنترل اجتماعی اصطلاحی عام و غیررسمی است که به واکنش شهروندان در مقابل رفتارهای هنجارشکنانه و ضد اجتماعی افراد منحرف اشاره دارد. به عبارتی، واکنش‌های افراد را می‌توان با حضور دیگران مهار کرد. پدیده‌ای که به «اثر تماشاچی» (Bystander effect) معروف است (Chekroun, 2008). براساس نظریه «اثر گوسفند سیاه» شهروندان با فرد منحرف در زمانی که عضوی از یک گروه بیرونی باشد و نسبت به زمانی که هویت اجتماعی خود را به اشتراک می‌گذارند، سخت‌گیرتر هستند. امنیت در شهرها با نظارت طبیعی مردم و نیز با افزایش تعاملات اجتماعی تأمین می‌شود (Lehmann, 2020). امنیت شهری را نمی‌توان تنها با حضور پلیس یا ابزارهای نظارتی رسمی تأمین کرد (Jaffe & Pilo, 2023). بنابراین یک خیابان مطلوب دو شرط اساسی دارد: ۱- تمایز واضح میان فضای عمومی و فضای خصوصی؛ ۲- چشمان خیابان یا عنصر طبیعی بر خیابان (Helmy, 2024). در برنامه‌ریزی شهری برای نخستین بار جین جیکوب رابطه بین محیط ساخته شده و جرم را مطرح کرد (Schwetman, 2024). براساس عقیده وی تنوع کاربری اراضی و سطح بالای فعالیت‌های پیاده که فرصتی برای نظارت طبیعی غیررسمی است، مهم‌ترین ویژگی برای ایمنی محله‌هاست (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹). مطالعه و پردازش فضاهای عمومی بدون توجه به مخاطبان آن و نظرهای آنها کامل و کارا نیست (پوراحمد و حبیبیان، ۱۳۹۷، ص. ۷۵).

از دیدگاه جیکوب طراحی مناسب فضاهای شهری می‌تواند به افزایش تعاملات اجتماعی و در نتیجه، بهبود امنیت شهری منجر شود (Hess & Mandhan, 2023). تلاش‌ها برای ایجاد انسجام اجتماعی باید با هدف راهبردی افزایش احتمال تسهیل کنترل اجتماعی غیررسمی باشد (Gearhart, 2019). همسایگان می‌توانند و شاید باید اولین (اما نه تنها) خط دفاعی در برابر بدرفتاری با کودکان باشند. آنها در محل هستند و اغلب می‌توانند سریع‌تر از پلیس واکنش نشان دهند (Emery et al., 2015). مداخلات برای تقویت مقاومت در برابر بدرفتاری باید بر ترویج اقدام‌های کنترل اجتماعی غیررسمی محافظتی متمرکز شود (Emery et al., 2023). کنترل اجتماعی غیررسمی جزء حیاتی رفاه جوامع شهری است. اگرچه برخی استدلال می‌کنند که این فرایندهای اجتماعی مبتنی بر قلمرو و محدوده خاصی است (Jiang et al., 2010)، از لحاظ تاریخی، کنترل اجتماعی غیررسمی با تئوری‌های سطح جامعه (مانند بی‌سازمانی اجتماعی، نظریه سیستمی و اثربخشی جمعی) مرتبط بوده است (Groff, 2015). ساکنانی که روابط اجتماعی قوی دارند، بیشتر از افرادی که فاقد روابط اجتماعی هستند، درگیر اقدام‌های کنترل اجتماعی غیررسمی عمومی و محلی می‌شوند؛ با این حال افرادی که در محله‌هایی با سطح‌های بالایی از پیوندهای اجتماعی زندگی می‌کنند، نسبت به افرادی که در مناطقی زندگی می‌کنند که این پیوندها وجود ندارد، احتمال بیشتری دارد که در کنش‌های کنترل اجتماعی غیررسمی محلی مشارکت کنند (Wickes et al., 2017). تئوری پنجره‌های شکسته بیان می‌کند که بی‌نظمی محله با تضعیف کنترل اجتماعی غیررسمی محله به طور مستقیم و غیرمستقیم میزان جرم را افزایش می‌دهد. اگرچه در میان پژوهشگران نظر کاملاً همسانی دیده نمی‌شود (Lanfeart et al., 2020)، کنترل اجتماعی غیررسمی با ترکیبی از مشخص‌ترین عناصر ممکن است به معنای مداخله ساکنان برای کاهش جرم باشد.

نظریه بی‌سازمانی اجتماعی تأثیرهای ساختار و فرهنگ محله را بر جرم و بزهکاری توضیح می‌دهد. در این دیدگاه نقش کنترل اجتماعی غیررسمی محله به‌عنوان یک عامل حفاظتی مهم در برابر بسیاری از مشکلات اجتماعی مطرح می‌شود (Warner & Burchfield, 2010). یافته‌های پژوهش از تلاش‌های اخیر برای کاهش فرصت‌های جرم و جنایت در نقاط داغ جرم با برنامه‌هایی مانند پلیس نقاط داغ حمایت می‌کند؛ اما اگر بخواهیم در درازمدت برای مشکلات جرم و جنایت کاری انجام دهیم، مداخلات اجتماعی معطوف به نقاط داغ جرم و جنایت مهم خواهد بود.

جین جیکوب معتقد است که اغلب رفتارهایی که موجبات ناراحتی، ترس و خشم مردم را در فضاهای شهری فراهم می‌آورد، نتیجه طراحی و برنامه‌ریزی نادرست شهری است (Jacobs, 1961). او بر این باور بود که شهرها باید به‌گونه‌ای طراحی شود که به تعاملات اجتماعی، ارتباطات بین افراد و حس امنیت و راحتی مردم در فضاهای عمومی کمک کند (افسری و همکاران، ۱۴۰۰). اگر طراحی شهری به‌گونه‌ای باشد که این شرایط را فراهم نکند، رفتارهای ناپسند، ترس و ناراحتی به‌صورت طبیعی بروز خواهد کرد (Askarizad et al., 2024). جیکوب بر «سرزندگی» (Jacobs, 1961) و تبیین سرزندگی شهری بر فعال‌بودن فضا به‌عنوان عاملی در ایجاد یک محیط امن و شاداب تأکید کرده است (Wang, 2024). وقتی افراد با همسایگان خود در تماس هستند و روابط اجتماعی را برقرار می‌کنند، تمایل بیشتری به مراقبت از محیط اطراف خود و نظارت بر آن دارند (Carmona, 2021). جیکوب بر این باور بود که افراد باید به استفاده از فضاهای عمومی و خیابان‌ها تشویق شوند. وقتی مردم با یکدیگر آشنا باشند، همبستگی بیشتری ایجاد می‌شود و این روابط اجتماعی خود به تقویت احساس امنیت کمک می‌کند (Leclercq & Pojani, 2023). ساختمان‌هایی که با محیط پیرامون تعامل ضعیفی دارد، مانند مجتمع‌های مسکونی بزرگ با ورودی‌های محدود و بی‌ارتباط با خیابان مانع از تعاملات اجتماعی می‌شود و محیط‌های بی‌روح و ناامن ایجاد می‌کند (Schwabe et al., 2024). جیکوب معتقد بود که معماری ساختمان‌ها باید تعاملات و فعالیت‌های محیط را با پنجره‌های بزرگ، تراس‌ها و ورودی‌های متعددی که به خیابان مشرف است، نظارت کند (Vidal-Domper et al., 2024) تا فضایی امن‌تر، اجتماعی‌تر و با ارتباط مستقیم به خیابان همراه با نظارت «چشم‌های خیابان» فراهم شود (Ebaid & ElSemary, 2024). جیکوب بر تراکم بالا و کاربری ترکیبی (مسکونی، تجاری و تفریحی) تأکید داشت (Bosler, 2024). جیکوب معتقد بود که فضاهای عمومی و خیابان‌ها باید به‌گونه‌ای جذاب و در دسترس طراحی و معماری شود (Harumain et al., 2024). محله‌هایی که پیاده‌روهای پهن، نیمکت‌ها، کافه‌ها و فضاهای دعوت‌کننده برای توقف و تعامل دارد، محیط‌هایی برای گذراندن وقت است و به این ترتیب چشم‌های طبیعی و نظارتی بیشتری فراهم می‌کند (Xin, 2024).

پیشینه پژوهش

سنجش عوامل مؤثر در امنیت محیطی محله‌های سنتی کرمانشاه نشان داد که استفاده مرکب از فضاهایی با کاربری‌های مختلط و ورودی‌هایی در بافت محله‌ها بیشترین اولویت را در امنیت محیطی دارد (سجادزاده و همکاران، ۱۴۰۲). پارامترهای ایمنی زنان و محیط ساخته‌شده و جنایت بر زنان در دهلی هند حاکی از تأثیر عناصر طراحی شهری بر ایمنی زنان بود (Gupta, 2024). تحقیق در اسلام آباد پاکستان بیانگر نقش محوری عامل «نظارت چشمان خیابان»

جین جیکوب و ایده مشارکت‌های نظری او در کاهش جرم بوده است (Sarwar & Khan, 2024). مطالعه تعاملات اجتماعی در خیابان‌های کرمان نشان داد که امنیت فضاهای عمومی و جلوگیری از وقوع جرم با روش‌هایی چون نورپردازی خیابانی و برنامه‌ریزی تداوم زندگی در ساعت‌های مختلف و ایجاد نظارت غیرمستقیم تضمین می‌شود (عبداللهی و شهدادپور، ۱۴۰۲). پیشران‌های کالبدی امنیت در فضاهای شهری کرمانشاه نشان داد که ۹ عامل کلیدی از جمله اعتماد، عملکرد پلیس و کیفیت محیط کالبدی فیزیکی و انسجام اجتماعی در احساس امنیت اجتماعی مؤثر است (جمینی و شهبازی، ۱۴۰۱، ص. ۷۱). پژوهشی در شهر قاهره نشان داد که حفظ یا بازیابی بُعد انسانی در خیابان‌های شهری با توسعه چارچوب نظری «چشمان خیابان» جیکوب امکان‌پذیر است (Helmy, 2024). مطالعه‌ای در سیدنی نشان داد که «سرزندگی شهری» مدنظر جیکوب با برنامه‌ریزی بلوک‌های کوچک، کاربری اراضی ترکیبی، حمل‌ونقل فعال (پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری و حمل‌ونقل عمومی، تبدیل جاده عریض به چشمان رو به خیابان) تأمین می‌شود (Xin, 2024).

پژوهشی در دانشگاه اسکس انگلستان بر تنوع، اختلاط و چشمان خیابان برای حفاظت شهروندان تأکید کرد (Bosler, 2024). تحقیق مروری ۲۶ مقاله نشان داد که تمرکز بیش از اندازه بر کاربردهای اجتماعی - فضایی مانند دسترسی، امنیت، راهیابی و مکان‌یابی می‌تواند به تقویت «چشمان خیابان» و رفتارهای اجتماعی مثبت کمک کند (Askarizad et al., 2024). ادراکات درباره ایمنی حمل‌ونقل عمومی در میان کاربران زن کوالامپور نشان داد که برای ایمنی بیشتر زنان باید در خیابان‌ها به نظریه‌های جیکوب توجه شود (Harumain et al., 2024). تحلیل امنیت در قاهره نشان داد که نظارت و قابل مشاهده‌بودن فعالیت‌ها (چشمان خیابان) از جمله دوربین‌ها و پرسنل امنیتی اجزای ضروری برای حفظ یک محیط مسکونی امن و مطمئن در هر نقطه است (Ebaid & Semary, 2024). نظارت تصویری شهری در شهر کاتوویسه لهستان در کنار دیگر ابزارها مفید بوده است (Socha & Kogut, 2020). مدل مفهومی (شکل ۱) برآیند مطالعات اکتشافی، مشاهده‌های مشارکتی، مبانی نظری و پیشینه است.



شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش (منبع: مطالعات اکتشافی اسنادی، مشاهده‌های مشارکتی، مبانی نظری و پیشینه)

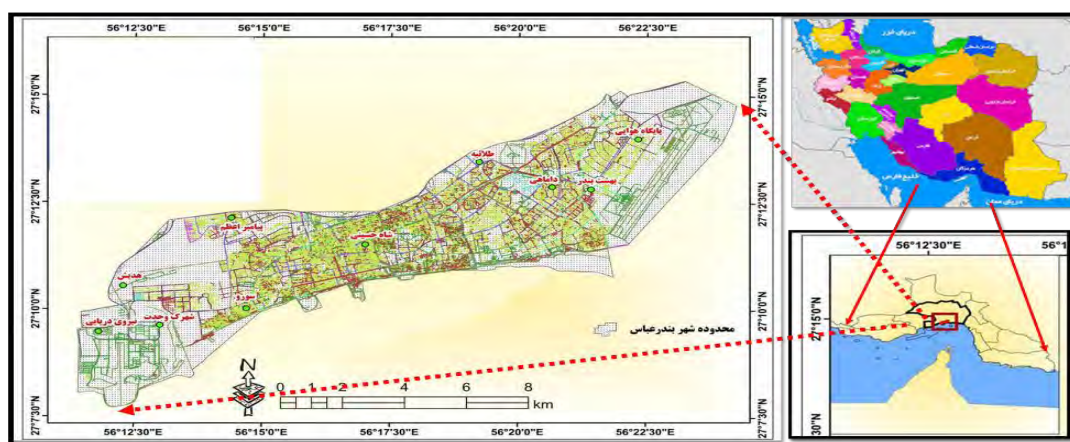
Figure 1: Conceptual model of the research

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی-تحلیلی است. قلمرو مکانی پژوهش شهر بندرعباس بود. داده‌ها با پرسشنامه محقق‌ساخته و نمونه‌برداری تصادفی دو مرحله‌ای گردآوری شد. در مرحله اول نمونه‌برداری به صورت قضاوتی و معطوف به پنج سطح اقتصادی، اجتماعی و فضایی بود و در مرحله دوم نمونه‌برداری به صورت تصادفی ساده صورت گرفت. اصل مهم این بود که ۳۸۴ نمونه پژوهش به صورت واقعی در پنج سطح اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و فضایی شهر توزیع شده باشد تا نماینده دقیق کلیت شهر بندرعباس باشند. جامعه نمونه‌برداری جمعیت ۱۸ سال و بیشتر شهر بندرعباس بود. مدل‌های تحلیل عبارت بود از: کروسکال‌والیس (Kruskal-Wallis Test)، سامرزدی (Somers'd)، کای دو (Chi-Square)، اسپیرمن (Spearman's rho)، کولموگروف-سمیرنوف، شاپیروویلک و ... که بسته به شرایط متغیرهای کمیت‌پذیری، چندارزشی‌بودن، مقیاس داده‌ها تعداد سطر و ستون جدول انتخاب شد.

معرفی قلمرو مطالعاتی

شهر بندرعباس مرکز استان هرمزگان و بزرگ‌ترین شهر بندری ایران است. برحسب ساختار اجتماعی، اداری، اقتصادی و جایگاه ملی بافت فرهنگی به نسبت ناهمگون، درهم‌آمیخته و به نسبت چندفرهنگی دارد. همچنین، این شهر از یکسو جنبه‌های مدرنیته رخنمون و از سوی دیگر، جنبه‌های سنتی و رسوم سخت‌جان باقی‌مانده از گذشته را دارد. این در حالی است که مهاجرپذیری شهر به گونه چشمگیری مانند همه شهرهای بندری دنیا وجود داشته است و همچنان دارد. این شهر ۵۲۶ هزار نفر جمعیت دارد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) و دربرگیرنده اقلیت‌های بلوچ، هرمزگانی بومی است و تعداد چشمگیری مهاجر افغانستانی نیز دارد. انتظار می‌رود که ترکیب به نسبت ناهمسان و معنادار نگرش‌ها، باورمندی‌ها و الگوهای رفتاری شهروندان در تعریف قلمرو نظارتی شهروندان دیده شود. شکل ۲ نشان‌دهنده جایگاه شماتیک شهر بندرعباس در سطح استان و کشور است.



شکل ۲: جایگاه شماتیک شهر بندرعباس در سطح استان و کشور (منبع: استانداری استان، سازمان راه و شهرسازی)

Figure 2: Schematic location of Bandar Abbas city at the provincial level

یافته‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل

رویکرد شهروندان به پایش و کنترل فضاهای شهری

نتایج **جدول ۱** نشان داد که ۶۷/۵ درصد شهروندان خیابان و پارک را حتی اگر از محله‌شان دور باشد، قلمرو پایش و کنترل می‌دانند؛ درحالی که ۶۶ درصد از شهروندان اگر پارک و خیابان داخل محله یا مجاور محله باشد آن را قلمرو پایش و کنترل تلقی می‌کنند (**جدول ۱**).

جدول ۱: رویکرد شهروندان به نظارت و کنترل فضاهای عمومی دور از محله و خیابان آنها برحسب گروه سنی

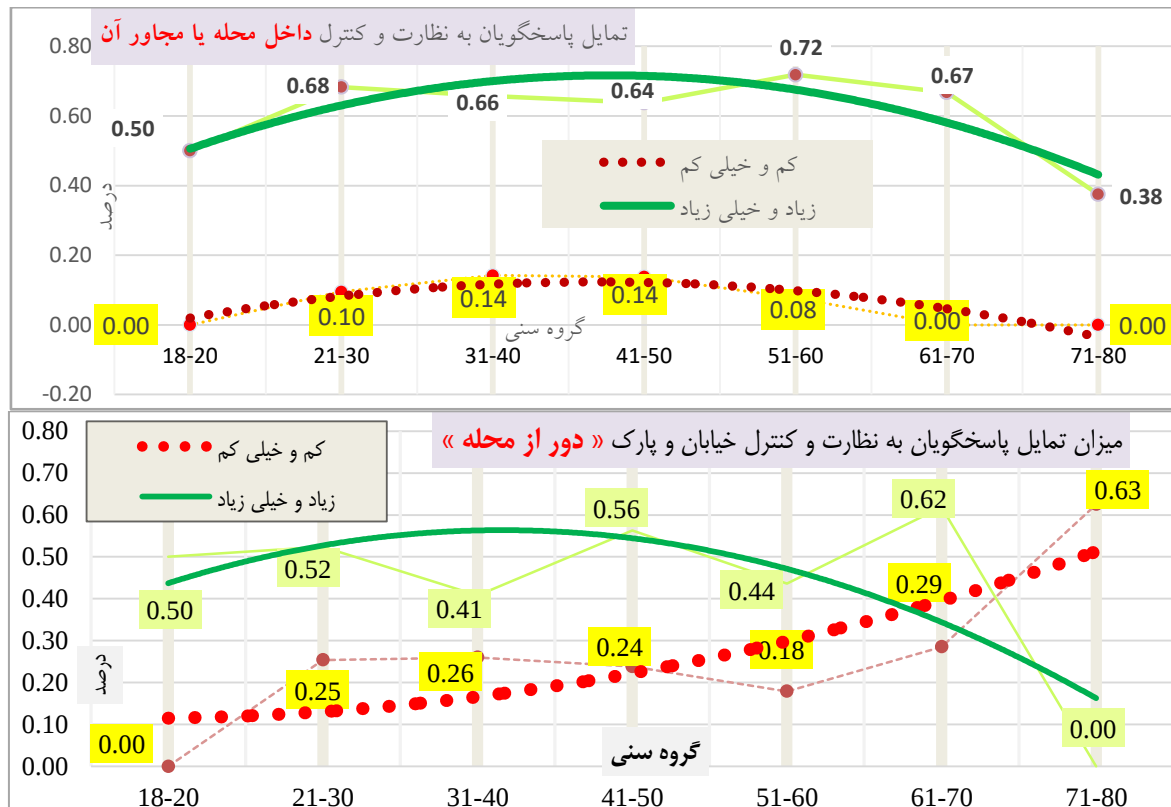
Table 1: Citizens' approach to monitoring and controlling public spaces away from their neighborhood and street

آیا پارک و خیابان «دور از محله و خیابان ما» قلمرو نظارت و کنترل ماست؟						
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
تعداد	۱۹	۷۸	۱۰۸	۱۱۶	۶۳	۳۸۴
درصد	۴٫۹۰٪	۲۰٫۳۰٪	۲۸٫۱۰٪	۳۰٫۲۰٪	۱۶٫۴۰٪	۱۰۰
آیا پارک و خیابان «مجاور و داخل محله» قلمرو نظارت و کنترل ماست؟						
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
تعداد	۱۲٫۰۰	۳۲٫۰۰	۸۸٫۰۰	۱۰۲٫۰۰	۱۵۰٫۰۰	۳۸۴٫۰۰
جمع	۰٫۰۳	۰٫۰۸	۰٫۲۳	۰٫۲۷	۰٫۳۹	۱٫۰۰

منبع: نتایج پژوهش ۱۴۰۳

مرزهای پایش قلمرو در فضای شهری با توجه به سن شهروندان

در این مطالعه برای آسان‌تر شدن کار از روش تحلیل گرافیکی (ترندلاین) بهره‌گیری شد (**شکل ۳**). درصد شهروندانی که تمایلی به پایش قلمرو ندارند با افزایش نسبی و تدریجی سن از ۲۰ سال به ۷۰ سال از حدود صفر درصد به حدود ۶۳٪ رسیده است. این درحالی است که رویکرد شهروندان به پایش قلمرو در فضاهای شهری داخل یا مجاور محله نشان‌دهنده این است که رویکرد شهروندان به قلمروپایی از ۵۰٪ در جوانی با افت و خیزی افزایشی به ۷۲٪ در میانسالی رسیده است و در نهایت، به ۳۸٪ در سالخوردگی کاهش می‌یابد؛ درحالی که با توجه به اعوجاج منحنی تمایل شهروندان به پایش قلمرو دور از محله‌شان (منحنی ترندلاین) نشان داد که شهروندان در گروه سنی پایین و گروه سنی بالا تمایل کمتری برای پایش قلمروی دور از محله‌شان دارند.



شکل ۳. تحلیل گرافیکی رابطه سن پاسخگویان با رویکرد آنها به پایش قلمرو در فضای شهری (منبع: نتایج پژوهش)

Figure 3: Graphical analysis of the relationship between the age and their approach to territory monitoring

آزمون ارتباط متغیر سن با متغیر رویکرد به نظارت در فضاهای دور از محل سکونت (جدول ۲) بیانگر معناداری ارتباط آنها در سطح خطای ۰/۰۵۴ بود (شاخص در مرز معناداری است).

جدول ۲: آزمون رویکرد شهروندان به نظارت فضاهای عمومی دور از محله و خیابان آنها برحسب سن

Table 2: Examining citizens' approach to monitoring public spaces away from their neighborhoods according to age

			Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate Tb	سطح معن داری تقریبی
Ordinal by Ordinal	Somers' d	Symmetric	۰.۸۳	۰/۰۴۳	۱,۹۲۸	۰/۰۵۴
		جنسیت متغیر وابسته -	۰.۶۵	۰/۰۴۳	۱,۹۲۸	۰/۰۵۴
		متغیر وابسته- فضای عمومی دور از محله	۰/۱۱۴	۰/۰۵۹	۱,۹۲۸	۰/۰۵۴
a. Not assuming the null hypothesis. b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.						
c. Cannot be computed because the asymptotic standard error equals zero. d. Based on chi-square approximation						

منبع: نتایج پژوهش ۱۴۰۳

مرزبندی قلمرو پایش فضای شهری با توجه به جنسیت شهروندان

بررسی نشان داد که هرگاه نظارت و پایش خیابان و پارک‌های دور از خانه مطرح باشد، رویکرد جمعیت مرد و زن متفاوت است. ۵۹٪ پاسخگویان زن در مقابل ۴۴٪ پاسخگویان مرد معتقد بودند که پارک و خیابان حتی اگر دور از محله‌شان باشد نیز در حد زیاد تا خیلی زیاد قلمرو نظارتی و کنترل آنهاست. این در حالی است که هرگاه نظارت و پایش خیابان و پارک‌های داخل و یا مجاور محله مطرح باشد، رویکرد پاسخگویان زن و مرد یکسان است. ۶۵٪ پاسخگویان معتقد بودند که داخل و مجاور محله‌شان را باید در حد زیاد تا خیلی زیاد نظارت کنند (شکل ۴).



شکل ۴: میزان تمایل شهروندان به نظارت و پایش خیابان و پارک در «داخل و مجاور محله» یا «دور از محله زندگی» (منبع: نتایج پژوهش)

Figure 4: The degree of citizens' willingness to monitor inside the neighborhood or far from the neighborhood

نتایج فوق با مدل‌های استنباط آماری کای دو و سامرز دی (Somers' d) آزمون و تأیید شد (جدول ۳ و جدول ۴).

جدول ۳: آزمون معناداری رابطه جنسیت و مرزهای پایش قلمرو در «داخل و مجاور محله» یا «دور از محله زندگی»

Table 3: The significance test of the relationship between gender and territory monitoring boundary

آزمون کای دو	جنسیت	آیا پارک و خیابان دور از محله و خیابان و کوچه ما جزء قلمرو نظارت و کنترل ماست؟	آیا پارک و خیابان داخل محله یا مجاور آن جزء قلمرو نظارت و کنترل ماست؟
Chi-Square	^a ۲۶۹/۳۱۳	^b ۷۸/۶۸۲	^b ۱۶۰/۴۷۶
درجه آزادی	۲	۴	۴
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

a. 0 cells (0.0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 128.0.

b. 0 cells (0.0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 76.8.

منبع: نتایج پژوهش

جدول ۴: آزمون معناداری جنسیت و مرزهای پایش قلمرو در «داخل و مجاور محله» یا «دور از محله زندگی»

Table 4: The significance test of the relationship between gender and territory monitoring boundary

آزمون سامرز D ویژه سنجش رابطه متغیرهای رتبه‌ای			مقدار	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Somers' d	Symmetric	.۰۸۳	.۰۴۳	۱,۹۲۸	.۰۵۴
		جنسیت متغیر وابسته	.۰۶۵	.۰۳۴	۱,۹۲۸	.۰۵۴
		نظارت بر پارک و خیابان دور از محله؟ متغیر وابسته	.۱۱۴	.۰۵۹	۱,۹۲۸	.۰۵۴
a. Not assuming the null hypothesis. b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.						
c. Cannot be computed because the asymptotic standard error equals zero. d. Based on chi-square approximation						

منبع: نتایج پژوهش ۱۴۰۳

تأهل و رویکرد به مرزهای پایش قلمرو

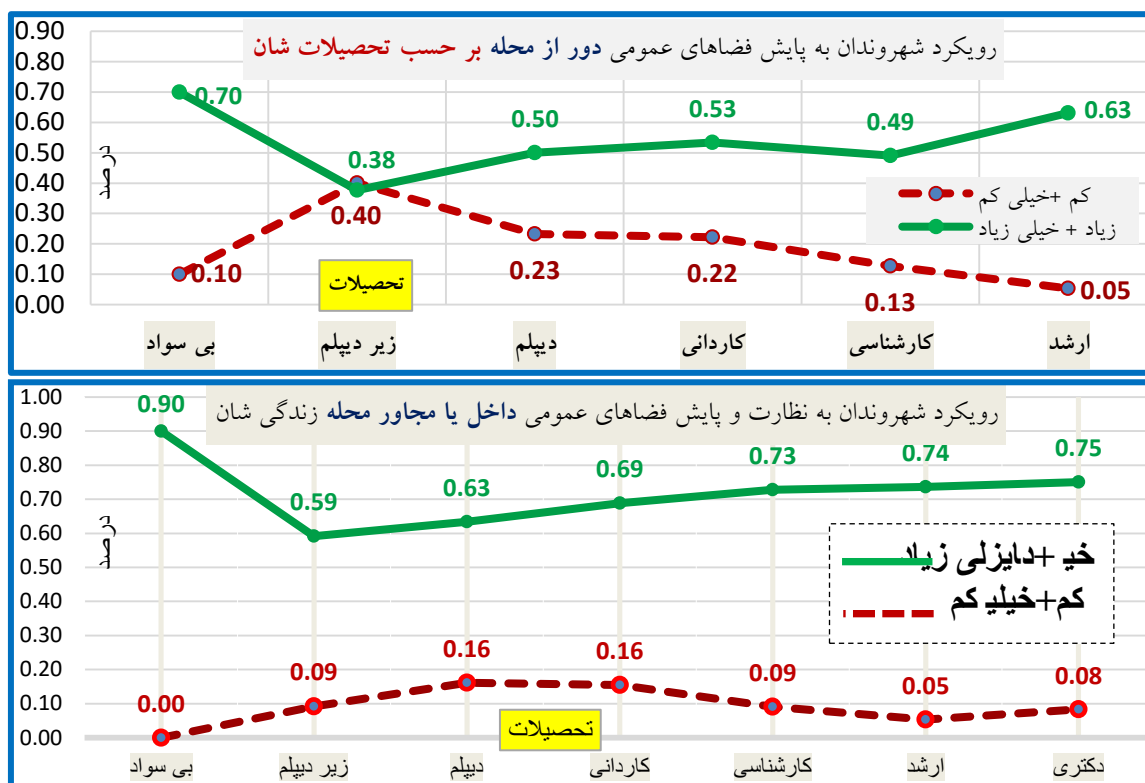
با وجود اینکه انتظار می‌رفت تفاوت معناداری میان تأهل رویکرد به پایش فضای خیابان و کوچه دیده شود، این فرضیه تأیید نشد؛ بنابراین نتایج برای گریز از افزایش حجم مقاله آورده نشد.

نوع مالکیت مسکن شهروندان و رویکرد به پایش قلمرو

اگرچه انتظار بود مالکیت مسکن تمایل به نظارت را افزایش دهد، نتایج تحلیل نشان‌دهنده عدم تأثیر مالکیت مسکن بر علاقه شهروندان به پایش و کنترل فضاهای شهری بود

مرزهای پایش قلمرو بر مبنای سواد

معادل ۷۰٪ پاسخگویان بی‌سواد و معادل ۳۸٪ تا ۶۳٪ تحصیلکردگان معتقد هستند که فضای شهری دور از محله‌شان قلمرو پایشی آنهاست. (شکل ۵). این نتایج با مدل استنباط آماری «Somers' d» آزمون و معناداری با خطای ۰/۰۰۲ تأیید شد (جدول ۵). ولی ۹۰٪ پاسخگویان بی‌سواد و ۶۰٪ پاسخگویان زیردیپلم معتقد هستند که باید بر فضاهای عمومی داخل یا مجاور محله‌شان نظارت و پایش داشته باشند. این شاخص با افزایش تدریجی به ۷۵٪ برای دارندگان مدرک دکتری رسیده است. نتایج آزمون با مدل استنباط آماری «Somers' d» نشان‌دهنده معناداری ارتباط میان متغیر تحصیلات و رویکرد پاسخگویان به پایش قلمرو «داخل یا مجاور محله» بود (شکل ۵).



شکل ۵: رویکرد شهروندان به پایش فضای عمومی «دور از محله» و «داخل یا مجاور محله» بر مبنای تحصیلات پاسخگویان (منبع: نتایج پژوهش)

Table 5: The citizens' willingness to monitor inside the neighborhood or far from the neighborhood

جدول ۵: آزمون رابطه تحصیلات پاسخگویان و تمایل به پایش قلمرو در فضای عمومی

Table 5: The significance test of the relationship between Literacy and territory monitoring boundary

آزمون سامرز D ویژه سنجش رابطه متغیرهای رتبه‌ای				مقدار	Asymptotic Standard Errora	Approximate Tb	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Somers' d	Symmetric	۰/۱۲۳	۰/۰۴۰	۳,۰۲۹	۰/۰۰۲	
		تحصیلات متغیر وابسته است.	۰/۱۲۳	۰/۰۴۰	۳,۰۲۹	۰/۰۰۲	
		فضاهای عمومی دور از محله، قلمرو نظارتی و کنترل متغیر وابسته است؟	۰/۱۲۲	۰/۰۴۰	۳,۰۲۹	۰/۰۰۲	
a. Not assuming the null hypothesis. b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.							
c. Based on chi-square approximation							

منبع: نتایج پژوهش ۱۴۰۳

مرزهای پایش قلمرو در فضای شهری بر مبنای سابقه اقامت شهروندان در محله

با وجود اینکه انتظار بود تمایل به پایش فضاهای عمومی با سابقه اقامت رابطه مستقیم و معناداری داشته باشد، فقط پاسخگویانی با سابقه اقامت ۱۱ تا ۳۰ ساله تمایل به پایش فضای عمومی «دور از محله‌شان» را داشتند. معناداری نتایج با مدل استنباط آماری ناپارامتریک Somers' d با سطح خطای ۰/۰۴۸ تقریباً تأیید شد. ضریب همبستگی میان سابقه اقامت در محله و تمایل به نظارت و پایش فضای عمومی «دور از محله» نیز با مدل استنباط آماری Spearman's rho

(مناسب داده‌های رتبه‌ای) تحلیل و رد شد؛ زیرا ضریب همبستگی بسیار پایین بود و معنادار هم نبود. این درحالی است که در پایش فضای عمومی «داخل یا مجاور محله» ۶۵٪ پاسخگویان تمایل به نظارت زیاد تا خیلی زیاد داشتند. این شاخص میان شهروندان با سابقه اقامت ۲۰ تا ۳۰ سال، ۷۳٪ بود؛ ولی برای شهروندان با سابقه اقامت ۳۰ تا ۴۰ ساله معادل ۲۰٪ و برای شهروندان با سابقه کمتر از ۱۰ سال معادل ۱۶٪ بود. ارتباط متغیرها با مدل استنباط آماری ناپارامتریک Somers' d آزمون و با خطای ۰/۰۱ تأیید شد (جدول ۶).

جدول ۶: رابطه متغیر سابقه اقامت در محله و تمایل به پایش قلمرو

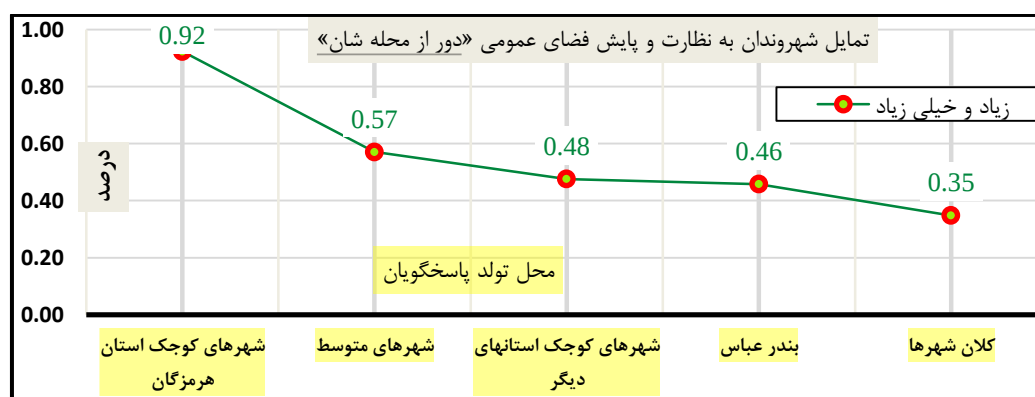
Table 6: The relationship between the variable of residence history in the neighborhood and monitor the territory

Table 6: The relationship between the variable of residence history in the neighborhood and monitor the territory					
تحلیل رابطه همبستگی متغیر سابقه سکونت در محله با متغیر نظارت و پایش فضای عمومی			سابقه اقامت در محله	نظارت و پایش فضای عمومی خیابان و پارک «در داخل محله سکونت یا مجاور آن»	نظارت و پایش فضای عمومی خیابان و پارک «دور از محله سکونت»
Spearman's rho	سابقه اقامت در محله	ضریب همبستگی	۱,۰۰۰	*.۰/۱۲۷	*.۰/۱۰۰
		Sig. (2-tailed)	.	۰/۰۱۳	۰.۰۴۹
		تعداد	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed). **. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).					

منبع: نتایج پژوهش ۱۴۰۳

بازتاب محل تولد شهروندان در تبیین رویکرد به پایش فضای عمومی

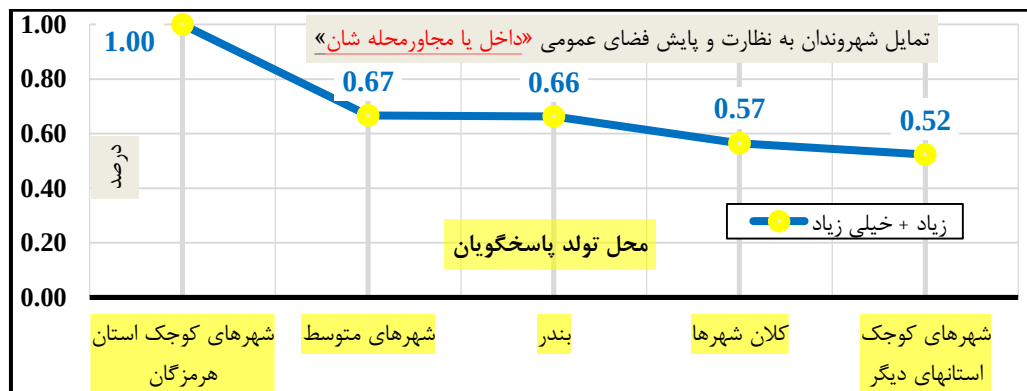
رویکرد ۳۵٪ متولدین کلانشهرها به نظارت و پایش در حد زیاد تا خیلی زیاد بود؛ اما این شاخص برای متولدین شهرهای کوچک استان هرمزگان به ۹۲٪ رسید. این نتایج با مدل استنباط آماری ناپارامتریک کروسکال والیس «Kruskal.Wallis.Test» آزمون و معناداری آنها با خطای ۰/۰۲۴ تأیید شد (شکل ۶).



شکل ۶: تأثیر محل تولد در رویکرد شهروندان به نظارت و پایش «فضای عمومی دور از محله‌شان» (منبع: نتایج پژوهش)

Figure 6: The influence of the citizens' place of birth on their approach to the monitoring of public space

رویکرد شهروندان به پایش فضاهای عمومی در داخل و مجاور محله یا فضاهای دور از محله نشان داد که رویکرد ۵۲٪ متولدین شهرهای کوچک (از استانهای دیگر) به نظارت و پایش در حد زیاد تا خیلی زیاد بود؛ ولی این شاخص برای متولدین شهرهای کوچک استان هرمزگان به ۱۰۰٪ می‌رسد (شکل ۷). از مدل استنباط آماری ناپارامتریک کروسکال والیس «Kruskal Wallis Tes» برای آزمون رابطه بهره‌گیری شد (جدول ۷) و سطح معناداری ۰/۳۴ به دست آمد.



شکل ۷: تأثیر محل تولد در رویکرد به پایش «فضای عمومی داخل یا مجاور محله» (منبع: نتایج پژوهش)

Figure 7: The influence of the citizens' place of birth on their approach to the monitoring of public space

جدول ۷: آزمون رابطه محل تولد و تمایل به پایش قلمرو در فضاهای شهری

Table 7: Test of the relationship between place of birth and monitoring the territory in public spaces

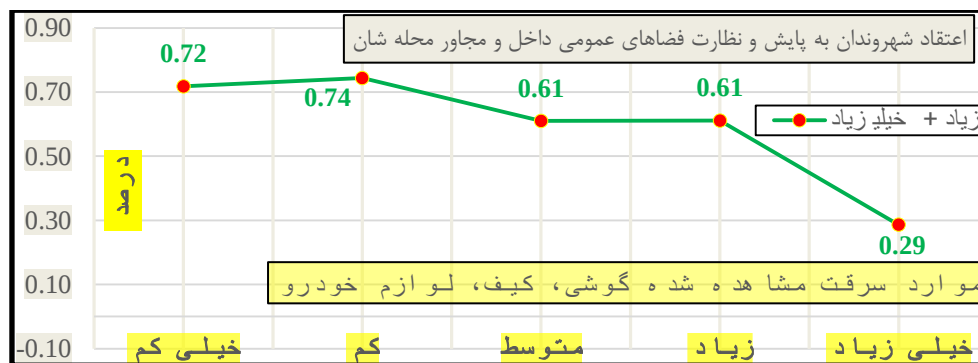
Test Statistics ^{a,b}	آیا پارک و خیابان که دور از محله ماست، جزء قلمرو نظارت و کنترل است؟		آیا خیابان و پارک داخل یا مجاور محله ما جزء قلمرو نظارت و کنترل است؟	
	a. Kruskal Wallis Test		b. Grouping Variable:	
Kruskal-Wallis H	۱۱/۱۹۷		۴/۵۴۷	
درجه آزادی	۴		۴	
سطح معناداری	۰/۰۲۴		۰/۳۳۷	

b. Grouping Variable: شهر محل تولد

منبع: نتایج پژوهش ۱۴۰۳

تأثیر مشاهده سرقت و زورگیری و تمایل به نظارت و پایش فضای عمومی

فرض آغازین این بود که رابطه موارد سرقت و میزان پایش و نظارت شهروندان در فضاهای عمومی «داخل و مجاور محله» رابطه‌ای مستقیم و مثبت دارد؛ ولی تحلیل نشان داد که این رابطه معکوس و منفی است (شکل ۸). این نتایج با مدل استنباط آماری ناپارامتریک کندال تائو سی (Kendall's tau-c) که مناسب داده‌های رتبه‌ای است، آزمون و معناداری نتایج با سطح خطای ۰/۰۵ تأیید شد. این درحالی است که وضعیت برای پایش و نظارت در فضای عمومی «دور از محله زندگی» نیز با فضای عمومی «داخل و مجاور محله زندگی» مشابه است. همچنین، نتایج با مدل استنباط آماری ناپارامتریک کندال تائو سی (Kendall's tau-c) آزمون و در سطح معناداری ۰/۰۰۰ تأیید شد (شکل ۸).



شکل ۸: رابطه میزان سرقت دیده‌شده در محله با رویکرد شهروندان به پایش فضاها (منبع: نتایج پژوهش)

Figure 8: The relationship between the amount of theft seen in the neighborhood and the monitoring public spaces

جدول ۸: آزمون رابطه متغیر میزان سرقت مشاهده‌شده با میزان تمایل به نظارت و پایش فضای شهری

Table 8: The relationship between the amount of theft seen and the monitoring in public spaces

	مقدار	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Kendall's tau-c	۰/۰۷۹	۰/۰۴۱	۱/۹۴۴	۰/۰۵۲
N of Valid Cases	۰/۳۸۴			

a. Not assuming the null hypothesis. b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

منبع: نتایج پژوهش ۱۴۰۳

تحلیل رابطه سطح اقتصادی و اجتماعی محله با رویکرد به پایش فضای عمومی

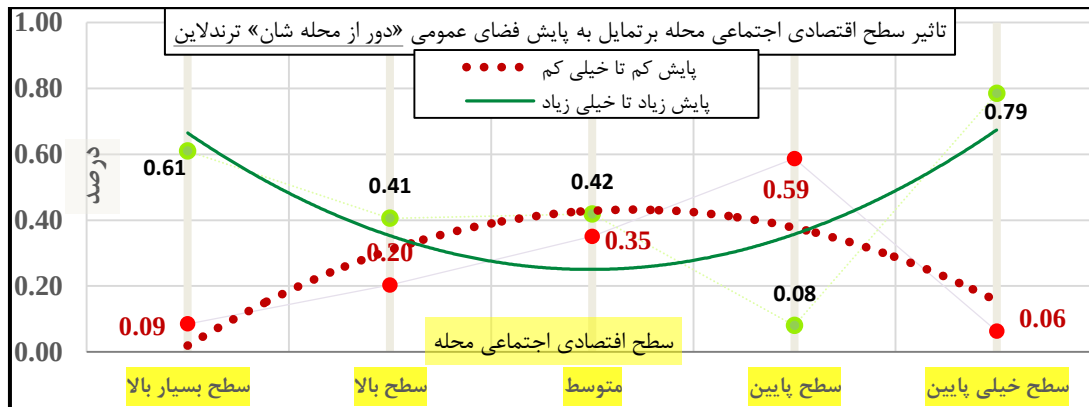
شهروندان محله بالای شهر تمایل بیشتری برای پایش فضاهای عمومی «دور از محله خود» داشتند.

تمایل شهروندان به پایش فضاهایی عمومی دور از محله‌شان

نتایج پژوهش (شکل ۹) نشان داد که این شاخص در میان ساکنان محله‌های خیلی بالا ۶۱٪، در میان محله‌های متوسط حدود ۴۲٪ و در میان ساکنان محله‌های خیلی پایین ۷۹٪ درصد بود؛ بنابراین با دیدگاه جین جیکوب انطباق کامل ندارد.

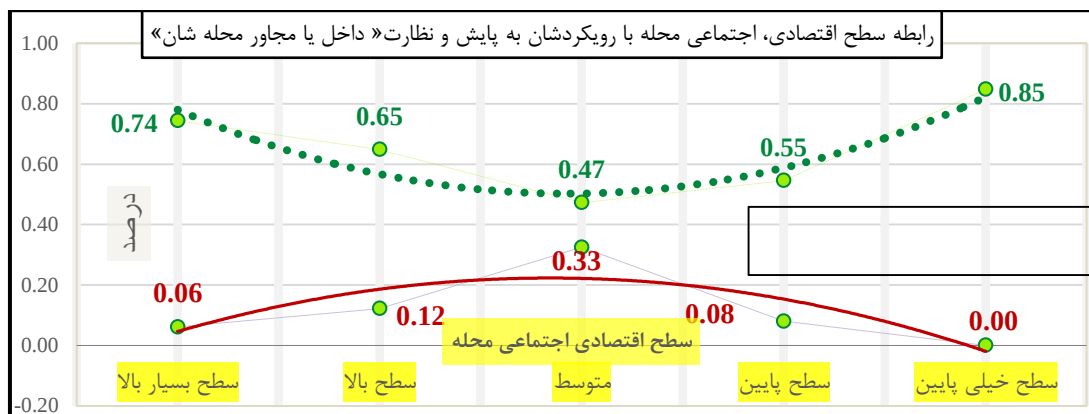
تأثیر سطح اقتصادی، اجتماعی محله بر پایش قلمرو در «داخل محله یا مجاور آن»

نتایج نشان داد که (شکل ۱۰) شهروندان در محله‌های با سطح خیلی بالا ۷۴٪ درصد، در محله‌های با سطح متوسط ۴۷٪ و در محله‌های با سطح خیلی پایین ۸۵٪ درصد معتقد به پایش قلمرو در «داخل محله یا مجاور آن» هستند. نتایج با مدل استنباط آماری ناپارامتریک کروسکال والیس (جدول ۹) آزمون و معناداری ارتباط سطح محله با پایش فضای دور از محله و نیز پایش فضاهای داخل با خطای ۰/۰۰۰ تأیید شد.



شکل ۹: تأثیر سطح اقتصادی اجتماعی محله بر رویکرد شهروندان به پایش فضای عمومی «دور از محله شان» (منبع: نتایج پژوهش)

Figure 9: The effect of the socioeconomic level of the neighborhood on the citizens' approach to monitoring



شکل ۱۰: تأثیر سطح اقتصادی اجتماعی محله بر رویکرد شهروندان به پایش فضای عمومی «داخل و مجاور محله شان» (منبع: نتایج پژوهش)

Figure 10: The influence of the socioeconomic level of the neighborhood on the citizens' approach to monitoring

جدول ۹: آزمون رابطه سطح موقعیت اقتصادی اجتماعی محله و تمایل شهروندان به پایش فضای عمومی

Table 9: The test of the relationship between the neighborhood's socio-economic status and the monitoring

Test Statistics ^{a,b}	آیا پارک و خیابان دور از محله ما جزء قلمرو نظارت و کنترل ماست؟	آیا خیابان و پارک داخل یا مجاور محله ما جزء قلمرو نظارت و کنترل ماست؟
a. Kruskal Wallis Test		
Kruskal-Wallis H	۱۰۳/۴۷۹	۴۸/۸۸۳
درجه آزادی	۴	۴
سطح معناداری	۰/۰۰	۰/۰۰
b. Grouping Variable: سطح بندی موقعیت اقتصادی اجتماعی محله		

منبع: نتایج پژوهش ۱۴۰۳

نتیجه گیری

موارد همسانی و تفاوت یافته‌های این پژوهش با دیدگاه‌ها و پژوهش‌های دیگران به این ترتیب است که پژوهش حاضر با نظریه جین جیکوب (تمرکز بر طراحی شهری و نوع و ترکیب کاربری‌ها به عنوان عامل انحصاری تمایل شهروندان به قلمروپایی) (Jacobs, 1961 Askarizad et al., 2024)؛ به طور کامل همخوانی ندارد؛ زیرا نتایج پژوهش

حاضر آشکار ساخت عواملی مانند سطح اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و فضایی، سطح و تراز محله سکونت، گروه سنی، سطح سواد و تحصیلات و نوع شغل نیز با تمایل شهروندان به پایش و کنترل فضاهای شهر مرتبط است. یافته‌های این مطالعه به صورت عام با دیدگاه‌های [Sarwar & Khan \(2024\)](#)، [Harumain et al. \(2024\)](#)، [Hopman \(2024\)](#)، [Helmy \(2024\)](#)، [Lehmann \(2023\)](#) از جهت اثربخشی حضور فعالانه افراد در فضاهای شهری، خیابان‌های پر جنب و جوش، حضور فروشندگان، ساکنان و عابران در تأمین امنیت شهرها با نظارت طبیعی مردم و اینکه امنیت شهری را نمی‌توان تنها با حضور پلیس یا ابزارهای نظارتی رسمی تأمین کرد، هم‌راستاست. جمع‌بندی، تحلیل و تبیین نتایج نشان داد که تمایل شهروندان به پایش و نظارت فضاهای عمومی دور از محله ۴۵٪ و تمایل به پایش فضاهای عمومی داخل یا مجاور محله ۶۵٪ بود. برخلاف اینکه انتظار می‌رفت شهروندان میانسال و بالاتر به دلیل باورهای به نسبت سنتی بیشتر خواهان پایش فضاهای دور از محله‌شان باشند، نتایج نشان داد که شهروندان ۴۰ ساله و بیشتر به تدریج نوعی محافظه‌کاری را پیشه کرده‌اند و به خاطر احتیاط، تجربه زیسته و کاهش توانایی جسمی و ذهنی تا ۷۰ سالگی با روندی کاهشی تمایلشان به پایش فضای عمومی دور از محله کاهش می‌یابد (شهروندان ۴۰ ساله و بیشتر از حدود ۵۶٪ در ۴۰ سالگی به تدریج به صفر و به گروه بالای ۷۰ سال می‌رسند. معناداری یافته‌ها با مدل استنباط آماری Somers' d تأیید شد). جنسیت شهروندان بر پایش فضای عمومی مؤثر بود. اگرچه انتظار می‌رفت پاسخگویان زن به دلیل احتیاط و محافظه‌کاری تمایل کمتری به پایش فضاهای عمومی دور از محله‌شان نشان می‌دهند، ۶۳٪ پاسخگویان زن در مقابل ۳۸٪ پاسخگویان مرد تمایل به پایش فضاهای فوق داشتند. این نتایج با مدل Chi-Square و مدل استنباط آماری Somers' d آزمون و تأیید شد؛ البته جنسیت شهروندان در رویکردشان به پایش فضای داخل و مجاور محله تفاوت معناداری نداشت. نکته دیگری که برای محقق غیرقابل انتظار بود، عدم تأثیر تأهل پاسخگویان بر رویکردشان نسبت به پایش و نظارت فضاهای عمومی (خیابان و پارک و ...) بود. به این اعتبار که ازدواج یا مجرد بودن پاسخگویان تأثیر معناداری بر رویکردشان به پایش فضای عمومی اعم از دور از محله یا داخل و مجاور محله نداشت. وضعیت مشابه درباره تأثیر نوع مالکیت شهروندان (مالک - مستأجر) هم دیده شد. حال آنکه انتظار می‌رفت شهروندانی که مالک هستند، رویکردشان به پایش فضای عمومی (اعم از داخل محله‌شان یا دور از محله‌شان) بیشتر باشد؛ اما نتایج تحلیل و آزمون استنباط آماری چنین چیزی را نشان نداد.

تحلیل رابطه سواد با رویکرد شهروندان به پایش قلمرو حاکی از این بود که پاسخگویان بی‌سواد به دلایلی همچون نگرش‌های سنتی و هنجارمندی در فضاهای دور از محله در حد ۷۰٪ و در داخل و مجاور محله‌شان در حد ۹۰٪ تمایل به پایش و نظارت داشتند. اگرچه بین سواد پاسخگویان و تمایلشان به پایش فضای عمومی ارتباط وجود داشت، میزان تمایل به پایش فضاهای عمومی برای فضاهای دور از محله زندگی و فضاهای نزدیک به محله زندگی متفاوت بود. تحلیل تأثیر سابقه اقامت شهروندان نشان داد که سابقه اقامت شهروندان سبب شده است میل آنها به نظارت و پایش فضاهای عمومی بیشتر باشد. فقط پاسخگویانی که سابقه اقامتشان ۱۱ تا ۳۰ سال بود، تمایل به نظارت و پایش فضای عمومی دور از محله‌شان داشتند. معناداری نتایج با مدل استنباط آماری ناپارامتریک Somers' d آزمون و با سطح خطای نه‌چندان مناسب ۰/۰۴۸ تقریباً تأیید شد. ضریب همبستگی میان سابقه اقامت در محله و تمایل به

نظارت و پایش فضای عمومی دور از محله نیز با مدل استنباط آماری Spearman's rho (مناسب داده‌های رتبه‌ای) تحلیل و رد شد؛ زیرا ضریب همبستگی معنادار نبود. بازتاب محل تولد شهروندان در تبیین رویکردشان به نظارت و پایش فضای عمومی، تحلیل برای فضاهای عمومی دور از محله و آزمون نتایج با مدل Kruskal Wallis Test نشان‌دهنده معناداری این ارتباط فقط برای فضاهای عمومی دور از محله سکونت شهروندان بود. به این اعتبار که متولدین شهرهای کوچک تمایل بیشتری برای پایش و نظارت داشتند؛ اما بازتاب محل تولد شهروندان برای فضاهای داخل یا مجاور محله فاقد اثری معنادار بود. تحلیل رابطه سطح اقتصادی - اجتماعی محله و رویکرد شهروندان به پایش فضای عمومی نشان‌دهنده این بود که بر مبنای دیدگاه جین جیکوب در مبحث چشم خیابان یا چشم‌های ناظر مردم در خیابان انتظار می‌رفت، فقط ساکنان محله‌های با سطح پایین شهر میزان تمایل بیشتری نسبت به محله‌های مدرن، جدید و سطح بالای شهر برای پایش قلمرو (خیابان و پارک) داشته باشند؛ اما به گونه چشمگیری شهروندان محله خیلی بالای شهر نیز تمایل به پایش و نظارت فضاهای عمومی دور از محله خود داشتند. واقعیت‌ها نشان داد که ۷۴٪ شهروندان ساکن در محله‌های خیلی بالای شهر تمایل به پایش فضاهای داخل محله و مجاور محله‌شان و ۶۱٪ تمایل به پایش فضاهای عمومی دور از محله داشتند. این شاخص برای شهروندان ساکن در محله‌های متوسط به ترتیب معادل ۴۲٪ و ۴۷٪ بود و برای شهروندان ساکن در محله‌های خیلی پایین شهر به ترتیب معادل تقریباً ۸۰٪ و ۸۵٪ بود. به این اعتبار به نظر می‌رسد که شهروندان محله‌های متوسط کمترین میزان تمایل به پایش فضای عمومی و شهروندان محله‌های با سطح خیلی پایین بیشترین تمایل را به پایش فضاهای عمومی داشتند.

جمع‌بندی یافته‌ها آشکار کرد که میزان تمایل شهروندان به قلمروپایی به میزان چشمگیر و معناداری با میزان سواد و تحصیلات شهروندان، سطح و تراز اجتماعی، اقتصادی و کالبدی فضایی محله سکونت، نوع شغل شهروندان تبیین می‌شود؛ بنابراین نباید فقط بر عوامل طراحی شهری و منطقه‌بندی کاربری‌های اراضی تکیه کرد. در ادامه، با دو رویکرد پیشنهادهایی ارائه می‌شود: پیشنهاد اول برآمده از یافته‌های پژوهش و پیشنهاد دوم برای ادامه پژوهش‌های بعدی و تکمیلی است؛ اما با توجه به یافته‌های پژوهش باید برندسازی در زمینه گسترش مسئولیت‌پذیری آحاد جامعه، تشویق و پاداش معنوی و رسانه‌ای برای شهروندانی که انگیزه و علاقه به پایش و کنترل فضاهای شهری با الگوسازی دارند، مدنظر قرار گیرد تا امکان نظارت غیررسمی و اتکای کمتر به پلیس و نظارت رسمی فراهم شود. همچنین، برای تداوم پژوهش کنونی و دستیابی به تعمیم بیشتر نتایج پیشنهاد می‌شود با رویکردی آسیب‌شناسانه و مبتنی بر گونه‌شناسی انواع رفتارهای هنجارشکنانه و گونه‌شناسی انواع واکنش‌های ممکن و مطلوب شهروندان واکاوی شود. این امیدواری وجود دارد که کارشناسان حوزه برنامه‌ریزی شهری، جغرافیای اجتماعی و به صورت خاص، مدیریت شهری با توجه به تبیین نسبی پراکنش فضایی رویکرد شهروندان به پایش، نظارت و کنترل فضاهای عمومی در راهبردها، سیاست‌های اجرایی، برنامه‌ها و به ویژه طرح‌های جامع و طرح‌های موضوعی و موضوعی به این مهم توجه کنند.

منابع

- افسری، رسول، بهزادفر، مصطفی، و خیرالدین، رضا (۱۴۰۰). تبیین فرآیند شکل‌گیری و تکامل امنیت فضایی در سکونتگاه‌های غیررسمی (مطالعه موردی: شهرهای ایرانی). *پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری*، ۹(۱)، ۲۳۱-۲۶۵. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2021.318349.1452>
- امیدوار، فرهاد، شیعه، اسماعیل، و دهقان توران پستی، عاطفه (۱۴۰۲). مطالعه سرزندگی شهری براساس نظریه جیکوبز و تطبیق آن با حوزه ۶ شهرداری شیراز. *پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۱۴(۵۵)، ۱-۱۴. <https://doi.org/10.30495/jupm.2022.29897.4119>
- پوراحمد، احمد، و حبیبیان، بهار (۱۳۹۷). ارزیابی عوامل مؤثر بر میزان رضایت مردم از پارک‌های شهر اهواز با مدل رضایت - اهمیت. *برنامه‌ریزی فضایی*، ۸(۲)، ۶۱-۸۰. <https://doi.org/10.22108/sppl.2018.81102.0>
- جمینی، داود، و شهابی، هومن (۱۴۰۱). سنجش احساس امنیت اجتماعی و شناسایی پیشران‌های کلیدی مؤثر بر آن در فضاهای شهری (مطالعه موردی: روانسر استان کرمانشاه). *برنامه‌ریزی فضایی*، ۱۲(۲)، ۷۱-۹۰. <https://doi.org/10.22108/sppl.2022.133367.1650>
- جیکوبز، جین (۱۳۸۶). مرگ و زندگی شهرهای آمریکایی (حمیدرضا پارسی و آرزو افلاطونی، مترجمان). انتشارات دانشگاه تهران.
- رحیمی، حجت اله، کریم خانی، اکرم، و حاتمی، انیسه (۱۳۹۹). تبیین نقش پیکربندی فضا بر نحوه ادراک امنیت محیطی در بافت تاریخی شهر یزد. *پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری*، ۸(۳)، ۶۳۱-۶۵۰. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2020.302071.1283>
- سجاذزاده، حسن، معتقد، محمد، یارحقی، محمد، و مظفری، سمیه (۱۴۰۲). سنجش عوامل مؤثر در امنیت محیطی در محله‌های سنتی ازدیدگاه کاربران با رویکرد CPTED (مطالعه موردی: محله فیض‌آباد شهر کرمانشاه). *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۴(۱۸)، ۴۳-۵۵. https://journals.iau.ir/article_695555.html
- عبداللهی، علی اصغر، و شهدادپور، سمیرا (۱۴۰۲). بررسی شاخص‌های فضاهای عمومی شهری با تأکید بر افزایش تعاملات اجتماعی (مطالعه موردی: خیابان‌های شهر کرمان). *جغرافیا و روابط انسانی*، ۶(۳)، ۸۵۰-۸۷۵. <https://doi.org/10.22034/gahr.2023.403422.1898>
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۵). سرشماری عمومی نفوس و مسکن، شهر بندرعباس. <https://amar.org.ir/>

References

- Abdollahi, A. A., & Shahdadpour, S. (2024). Investigating the indicators of urban public spaces with an emphasis on increasing social interactions: A Case study: The streets of Kerman. *Geography And Human Relationships*, 6(3), 850-875. <https://doi.org/10.22034/gahr.2023.403422.1898> [In Persian].
- Afsari, R., Behzadfar, M., & Kheyroddin, R. (2021). Explanation of formation and transformation process of space security in informal settlements. *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 9(1), 231-265. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2021.318349.1452> [In Persian].
- Askarizad, R., Lamíquiz Daudén, P. J., & Garau, C. (2024). The application of space syntax to enhance sociability in public urban spaces: A systematic review. *International Journal of Geo-Information*, 13(7), 227. <https://doi.org/10.3390/ijgi13070227>
- Bosler, R. J. (2024). *Between fear and freedom: understanding the relationship between securitization and the disavowal of social and ecological interdependency* [Doctoral thesis, University of Essex]. <https://repository.essex.ac.uk/38946/>

- Carmona, M. (2021). *Public places urban spaces: The dimensions of urban design*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315158457>
- Chekroun, P. (2008). Social control behavior: The effects of social situations and personal implication on informal social sanctions. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(6), 2141-2158. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00141.x>
- Ebaid, M., & Semary, Y. (2024). Enhancing safety and security in residential communities: A defensible space approach in the beverly hills compound. *Egypt. Art and Architecture Journal*, 5(1), 17-40. <https://dx.doi.org/10.21608/aaj.2024.294289.1062>
- Emery, C. R., Trung, H. N., & Wu, S. (2015). Neighborhood informal social control and child maltreatment: A comparison of protective and punitive approaches. *Child Abuse and Neglect*, 41, 158-169. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.05.002>
- Emery, C., Abdullah, A., Thapa, S., Ling, Chan, K., Chui, C. H. K., Lai, A. H. Y., Lau, B. H. P., & Wekerle, C. (2023). Desistance from physical abuse in a national study of Nepal: Protective informal social control and self-compassion. *Child Abuse & Neglect*, 106588. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2023.106588>
- Gearhart, M. C. (2019). Preventing neighborhood disorder: Comparing alternative models of collective efficacy theory using structural equation modeling. *American Journal of Community Psychology*, 63(1-2), 168-178. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12317>
- Groff, E. R. (2015). Informal social control and crime events. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 31(1), 90-106. <https://doi.org/10.1177/1043986214552619>
- Gupta, A. M. (2024). Women's safety and built environment parameters: analyzing the link between urban planning and crime against women. *African Journal of Biological Science*, 6(Si.2), 4170-4183. <https://doi.org/10.48047/AFJBS.6.Si2.2024.4168-4184>
- Harumain, Y. A. S., Zaid, S., Goh, H. C., Nordin, N. A., Woodcock, A., McDonagh, D., & San Lee, W. (2024). Perceptions on public transportation safety among female users in Malaysia. *Journal of Design and Built Environment*, 24(1), 76-89. <https://doi.org/10.22452/jdbe.vol24no1.5>
- Helmy, M. (2024). Urban streets: Remaking Human-Based places. *Journal of Urban Research*, 48(1), 19-33. <https://dx.doi.org/10.21608/jur.2023.198809.1124>
- Hess, P., & Mandhan, S. (2023). Ramming attacks pedestrians and the securitization of streets and urban public space: A case study of New York city. *Urban Design International*, 28(1), 19-34. <https://doi.org/10.1057/s41289-022-00180-2>
- Hopman, J. (2024). *Large-scale mixed-use buildings: Aspects of urban and building design shaping social interactions between insiders and outsiders*. [Master thesis, Faculty of Spatial Sciences]. <https://frw.studenttheses.ub.rug.nl/id/eprint/4695>
- Jacobs, J. (1961). *The death and life of great american cities Random house New York city*. (H. Parsi, & A. Aphlatooni, Trans.). Tehran: University Press. [In Persian].
- Jaffe, R., & Pilo, F. (2023). Security technology urban prototyping and the politics of failure. *Security Dialogue*, 54(1), 76-93. <https://doi.org/10.1177/09670106221139770>
- Jamini, D., & Shahabi, H. (2022). Measuring the feeling of social security and identifying the key drivers affecting it in urban spaces: A case study of ravansar Kermanshah Province. *Spatial Planning*, 12(2), 71-90. <https://doi.org/10.22108/sppl.2022.133367.1650>. [In Persian].
- Jiang, S., & Wang, J., & Lambert, E. (2010). Correlates of informal social control in guangzhou China neighborhoods. *Journal of Criminal Justice*, 38(4), 460-469. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2010.04.015>
- Jinyu, Z. (2024). Opportunities and challenge in building vibrant urban street based on urban vitality theory. *International Journal of Frontiers in Engineering Technology*, 6(3), 126-134. <https://doi.org/10.25236/ijfet.2024.060316>
- Kaklauskas, A., Bardauskiene, D., Cerkuskiene, R., Ubarte, I., Raslanas, S., Radvile, E., & Kaklauskienė, L. (2021). Emotions analysis in public spaces for urban planning. *Land Use Policy*, 107, 105458. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105458>
- Lanfear, C. C., Matsueda, R. L., Lindsey, R., & Beach, L. (2020). Broken windows, informal social control, and crime: Assessing causality in empirical studies. *Annual Review of Criminology* 3, 97-120. <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-011419-041541>

- Leclercq, E., & Pojani, D. (2023). Public space privatisation: are users concerned?. *Journal of Urbanism: International Research on Placemaking and Urban Sustainability*, 16(1), 1-18. <https://doi.org/10.1080/17549175.2021.1933572>
- Lehmann, S. (2023). The unplanned city: Public space and the spatial character of urban informality. *Emerald Open Research*, 1(5), 1-16. <https://doi.org/10.1108/EOR-05-2023-0007>
- Omidvar, F., Shia, E., & Dehghan Turan Poshti, A. (2024). Study of urban vitality based on Jacobs' theory and its application to district 6 of shiraz municipality. *Quarterly Scientific and Research Journal of Urban Research and Planning*, 14(55), 1-14. <https://doi.org/10.30495/jupm.2022.29897.4119> [In Persian].
- Pourahmad, A., & Habibian, B. (2018). Analysis of effective factors on citizens' satisfaction rate of Ahvaz city parks using satisfactory-importance model. *Spatial Planning*, 8(2), 61-80. <https://doi.org/10.22108/sppl.2018.81102.0> [In Persian].
- Rahimi, H., Karimkhani, A., & Hatami, A. (2020). The role of spatial configuration in environmental safety perception in the historical area of Yazd city. *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 8(3), 631-650. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2020.302071.1283> [In Persian].
- Sajjadzadeh, H., Motaged, M., Yarhaghi, M., & Mozaffari, S. (2013). Measuring the effective factors in environmental security in traditional neighborhoods from the users' perspective with the CPTED approach. (Case study: Feyzabad neighborhood of Kermanshah city). *Human Settlement Planning Studies*, 4(18), 43-55. https://journals.iau.ir/article_695555.html [In Persian].
- Sarwar, M. T., & Khan, F. (2024). Urban morphology: A thorough comparison of modernist and postmodernist town planning unveiling systematic neglect of social and human factors. *Journal of Development and Social Sciences*, (5-I), 552-56. [https://doi.org/10.47205/jdss.2024\(5-I\)51](https://doi.org/10.47205/jdss.2024(5-I)51)
- Schwabe, S., Klaaborg, I. L., & Bille, M. (2024). Attuned visibility and the ambiguity of demanding public spaces in Copenhagen. *The Senses and Society*, 19(2), 140-156. <https://doi.org/10.1080/17458927.2023.2295589>
- Schwetman, J. (2024). Out in the street with elizabeth bishop and robert pinsky. *Pacific Coast Philology*, 57(2), 174-191. <https://doi.org/10.5325/pacicoasphil.57.2.0174>
- Socha, R., & Kogut, B. (2020). Urban video surveillance as a tool to improve security in public spaces. *Sustainability*, 12(15), 6210. <https://doi.org/10.3390/su12156210>
- Statistical.Center.of.Iran.(2016). *General Population and Housing Census, Bandar Abbas*. <https://amar.org.ir/>. [In Persian].
- Thompson, T. (2024). *5 min gym dumplings 15-minute cities and American inequality: The relationship between walkability and social inclusivity 2 15-minute cities and American inequality: The relationship between walkability and social inclusivity*. Charter cities institute. https://chartercitiesinstitute.org/wp-content/uploads/2024/03/15_Min_Cities_Paper_Final.pdf
- Vidal-Domper, N., Herrero-Olarte, S., Hoyos-Bucheli, G., & Benages-Albert, M. (2024). Do Jane Jacobs's conditions. fostering. the. presence. of. people. influence. crimes. in. public. space?. An. econometric analysis in la Mariscal neighborhood in Quito. *Cities*, 148, 104863. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.104863>
- Wang, W. (2024). *The diversity of urban street functions and street death*. Atlantic press. https://doi.org/10.2991/978-2-38476-222-4_67
- Warner, B. D., & Burchfield, K. (2010). Misperceived neighborhood values and informal social control. *Justice Quarterly*, 28(4), 606-630. <https://doi.org/10.1080/07418825.2010.525518>
- Wickes, R., Hipp, J., Sargeant, E., Mazerolle, L. (2017). Neighborhood social ties and shared expectations for informal social control: Do they influence informal social control actions?. *J Quant Criminol*, 33(1), 101-129. <https://doi.org/10.1007/s10940-016-9285-x>
- Xin, Y. (2024). Phenomenological narratives: Exploring Space and identity in fiction. *UOU Scientific Journal*, 7. <https://doi.org/10.14198/UOU.2024.7.12>